

การประเมินความยั่งยืนจากการท่องเที่ยวของจังหวัดลำปาง

Sustainability Evaluation of Tourism in Lampang Province

กฤตกนก เรืองพนิช*¹, ชูเกียรติ ชัยบุญศรี² และ อนุภาค เสาร์เสาวภาคย์³

Kritkanok Ruangpanich, Chukiat Chaiboonsri and Anuphak Saosaovaphak

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความยั่งยืนจากการท่องเที่ยวของจังหวัดลำปาง โดยประเมินจากด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมวัฒนธรรม และด้านสิ่งแวดล้อม วิธีการศึกษาครั้งนี้เป็นการผสมผสานทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยด้านเศรษฐกิจจะเป็นการประเมินจากมุมมองของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเที่ยวจังหวัดลำปาง จำนวน 400 คน ส่วนด้านสังคม/วัฒนธรรมและด้านสิ่งแวดล้อมจะเป็นการประเมินจากมุมมองของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ จำนวน 12 คน ผลการศึกษาประเมินด้านเศรษฐกิจ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความยั่งยืนจากการท่องเที่ยวของจังหวัดลำปาง มี 12 ตัวแปร ได้แก่ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ภูมิลำเนา บุคคลที่ร่วมเดินทางด้วย ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยในการท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง จำนวนครั้งที่เคยมาเที่ยวจังหวัดลำปาง ด้านความหลากหลายของสถานที่ท่องเที่ยว ด้านที่พัก ด้านอาหาร ด้านค่าครองชีพมีความเหมาะสม ด้านความปลอดภัยไม่มีอาชญากรรม ด้านนักท่องเที่ยวมีธรรมาภิบาลที่ดี และด้านโฆษณาประชาสัมพันธ์ที่ดี ผลการศึกษาประเมินด้านสังคมและวัฒนธรรม พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความยั่งยืนจากการท่องเที่ยวของจังหวัดลำปาง มี 5 ตัวแปร ได้แก่ ด้านการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทางวัฒนธรรม ด้านการอนุรักษ์ฟื้นฟูและถ่ายทอดวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ด้านความร่วมมือการประสานงานและไม่มี ความขัดแย้งภายในชุมชน ด้านกฎกติกาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว และด้านความตระหนักของคนในท้องถิ่นไม่ให้มีสารเสพติด โรคติดต่อ อาชญากรรม และความขัดแย้งกับนักท่องเที่ยว ผลการศึกษาประเมินด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความยั่งยืนจากการท่องเที่ยวของจังหวัดลำปาง มี 2 ตัวแปร ได้แก่ ด้านความตระหนักของคนในชุมชนและนักท่องเที่ยวในเรื่องสิ่งแวดล้อม และด้านนักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมอนุรักษ์

คำสำคัญ : 1) นักท่องเที่ยว 2) นักทัศนจร 3) ผู้มาเยือน 4) การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 5) ทรัพยากรท่องเที่ยว

* Corresponding author .E-mail: Kritkanok_mj@hotmail.com

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต (ภาคพิเศษ) คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ABSTRACT

The purpose of this research is to evaluate the sustainability of tourism in Lampang province by assessing in economic, socio-cultural, and environmental aspects. The approach towards the study is the integration of quantity and quality. In economic aspect, the evaluation would be based on the perspectives of 400 Thai tourists travelling to Lampang. In socio-cultural and environmental aspects, the evaluation would be based on the perspectives of 12 local stakeholders. The result of economic assessment has shown 12 factors affecting the sustainability of tourism in Lampang, which include: average monthly income, hometown, travel companion, average spending for trips in Lampang, number of visits to Lampang, variety of tourist attractions, accommodation, cuisine, appropriate cost of living, crimeless security, local hospitality, and effective advertisement and public relations. The result of socio-cultural assessment has shown 5 factors affecting the sustainability of tourism in Lampang, which include: preservation of cultural architectures, preservation and inheritance of cultures and customs, harmonized cooperation in local community, regulations related to tourists' behaviors, and local awareness for substances, contagious diseases, crimes, and conflicts with tourists. The result of environmental assessment has shown 2 factors affecting the sustainability of tourism in Lampang, which include: environmental awareness of locals and tourists, and tourists' participation in environmental-conservation activities.

Keywords: 1) tourists 2) travelers 3) visitors 4) sustainable tourism 5) resources of tourism

ที่มาและความสำคัญ

การท่องเที่ยวมีความสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทย ประเทศไทยเองเคยอาศัยการท่องเที่ยวมาเป็นกลยุทธในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศจนทำให้ประเทศไทยประสบความสำเร็จอย่างงดงาม และยังคงใช้กลยุทธ์นี้ในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศมาจนถึงปัจจุบัน โดยในปี 2561 ที่ผ่านมามีรายได้รวมจากการท่องเที่ยวจำนวน 2.94 ล้านล้านบาท อัตราการขยายตัวจากปี 2560 ถึงร้อยละ 4.49 (กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา, 2561) ซึ่งมีสัดส่วนรายได้ทางตรงจากการท่องเที่ยวต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศถึงร้อยละ 7.02 และมีสัดส่วนรายได้ทางอ้อมจากการท่องเที่ยวต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศถึงร้อยละ 11.11 ถือได้ว่าการท่องเที่ยวเป็นตัวช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจที่ได้ผลและก่อให้เกิดการจ้างงานด้านการท่องเที่ยวจำนวน 4.385 ล้านคน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2561)

เนื่องจากจังหวัดลำปางมีมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัวค่อนข้างต่ำ โดยในปี 2560 มีมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัวแค่ 92,749 บาทต่อปี ซึ่งน้อยกว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดเฉลี่ยทั้งประเทศต่อหัวที่มีค่าเฉลี่ยถึง 228,398 บาทต่อปี และอยู่ในลำดับที่ 47 จากทั้งหมด 77 จังหวัดของทั้งประเทศ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) ถือได้ว่าจังหวัดลำปางมีมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัวที่น้อย และยังไม่ถึงครึ่งหนึ่งของค่าเฉลี่ยทั้งประเทศ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องหาตัวช่วยมากระตุ้นเศรษฐกิจของจังหวัดลำปางให้มีมูลค่าที่สูงขึ้น จากสถิติจำนวนผู้มาเยี่ยมเยือนจังหวัดลำปางมีแนวโน้มขยายตัวมากขึ้นในทุกปี โดยในปี 2558 - 2561 มีอัตราการขยายตัว ร้อยละ 6.83 ร้อยละ 5.30 ร้อยละ 34.43 และร้อยละ 9.60 ตามลำดับ และมีจำนวนผู้มาเยี่ยมเยือนทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเพิ่มขึ้นทุกปีเช่นกัน โดยในปี 2561 มีสัดส่วนเป็นชาวไทยถึงร้อยละ 91 ซึ่งมากกว่าชาวต่างชาติ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2561) นอกจากนี้ยังมีรายได้จากการท่องเที่ยวมากขึ้นทุกปี ตั้งแต่ปี 2558- 2561 มีอัตราการขยายตัว ร้อยละ 10.74 ร้อยละ 7.43 ร้อยละ 5.97 และร้อยละ 11.37 ตามลำดับ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560) และในปี 2560 มีสัดส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวต่อผลิตภัณฑ์จังหวัดรวม ร้อยละ 4.51 จากข้อมูลดังกล่าว ถึงแม้ว่าสัดส่วนของภาคการท่องเที่ยวต่อผลิตภัณฑ์จังหวัดรวมจะไม่สูงมากนัก แต่มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องของจำนวนผู้มาเยี่ยมเยือนและรายได้จากการท่องเที่ยว แม้ในบางปีมีอัตราการขยายตัวชะลอลงบ้าง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับนโยบายของภาครัฐและเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศและทั่วโลกในปีนั้น ๆ ดังนั้นจังหวัดลำปางสามารถใช้การท่องเที่ยวมาช่วยในการพัฒนาเศรษฐกิจของจังหวัดให้ดีขึ้นกว่าเดิมได้

จากที่กล่าวมาข้างต้น หากว่าการท่องเที่ยวของจังหวัดลำปางได้มีแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนอีก ซึ่งไม่ใช่เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นด้านการตลาดหรือรายรับทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้มาท่องเที่ยว ควบคู่กันกับการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมและได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวด้วย (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา และคณะ, 2557) อาศัยในขณะที่จังหวัดลำปางยังไม่บอบช้ำมากจากการท่องเที่ยว ควรริบมีการวางรากฐานการท่องเที่ยวให้มีแนวทางการพัฒนาแบบยั่งยืน ถ้าหากสนใจแต่ด้านเศรษฐกิจรายรับเพียงอย่างเดียว ไม่ได้มีการดูแลรักษา จัดการ ควบคุมให้ถูกวิธี จะทำให้แหล่งท่องเที่ยวเกิดความเสื่อมโทรมไม่น่าท่องเที่ยวและจะขาดรายได้จากการท่องเที่ยวในที่สุด ดังนั้นการศึกษาค้นคว้าวิจัยว่าปัจจัยใดบ้าง ณ ปัจจุบันที่ส่งผลต่อความยั่งยืนจากการท่องเที่ยวของจังหวัดลำปาง และสามารถระบุได้ว่าปัจจัยใดบ้างที่ไม่ส่งผลต่อความยั่งยืนจากการท่องเที่ยวของจังหวัดลำปาง นำไปสู่ข้อเสนอแนะและแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนของจังหวัดลำปางต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงความยั่งยืนจากการท่องเที่ยวของจังหวัดลำปางโดยประเมินจากด้านเศรษฐกิจ
2. เพื่อศึกษาถึงความยั่งยืนจากการท่องเที่ยวของจังหวัดลำปางโดยประเมินจากด้านสังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษานี้เป็นการผสมผสานทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยแบ่งวิธีการศึกษา วิธีวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการศึกษาตามวัตถุประสงค์ โดยวัตถุประสงค์ที่ 1 เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ และวัตถุประสงค์ที่ 2 เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ และมีการวิเคราะห์สรุปข้อมูลของทั้ง 2 วิธี ด้วยการวิเคราะห์ SWOT มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การศึกษาเชิงปริมาณ เป็นการศึกษาถึงความยั่งยืนจากการท่องเที่ยวของจังหวัดลำปางโดยประเมินจากด้านเศรษฐกิจ ซึ่งในปี 2561 จังหวัดลำปางมีสัดส่วนผู้มาเยี่ยมเยือนเป็นชาวไทยมากกว่าชาวต่างชาติถึงร้อยละ 91 จึงเป็นการเก็บแบบสอบถามสุ่มอย่างสะดวกจากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง จำนวน 400 คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีของ Taro Yamane (1973) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แบบจำลองโลจิสติก (Logit Model) และแบบจำลองโพรบิต (Probit) โดยเลือกแบบจำลองที่มีค่า AIC (Akaike's Information Criterion) ต่ำสุด ด้วยวิธีการประมาณค่าความน่าจะเป็นสูงสุด (Maximum Likelihood Estimate : MLE) และวิเคราะห์ผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal Effect)

รูปแบบทั่วไปของแบบจำลองโลจิสติกและโพรบิต เขียนในรูปฟังก์ชันปัจจัยที่มีผลต่อความยั่งยืนจากการท่องเที่ยวจังหวัดลำปางได้สมการที่ (1) (2) (3) ดังนี้

$$P_1(Y_1=1|X_i)=F(\beta_0+\beta_1X_1+\dots+\beta_{23}X_{23})=F(Z) \quad (1)$$

$$P_2(Y_2=1|X_i)=F(\beta_0+\beta_1X_1+\dots+\beta_{23}X_{23})=F(Z) \quad (2)$$

$$P_3(Y_3=1|X_i)=F(\beta_0+\beta_1X_1+\dots+\beta_{23}X_{23})=F(Z) \quad (3)$$

สามารถเขียนเป็นสมการโลจิสติกได้สมการที่ (4) ดังนี้
$$F(Z) = \frac{\exp(Z)}{1 + \exp(Z)} \quad (4)$$

สามารถเขียนเป็นสมการโพรบิตได้สมการที่ (5) หรือ (6) ดังนี้

$$F(Z) = \Phi(Z) \equiv \int_{-\infty}^Z \varphi(v) dv \quad (5) \quad \text{หรือ} \quad \varphi(Z) = (2\pi)^{-1/2} \exp\left(-\frac{Z^2}{2}\right) \quad (6)$$

โดยที่ P_i คือ ความน่าจะเป็นที่จะเกิด $Y_1=1, Y_2=1$ และ $Y_3=1$ เป็นฟังก์ชันของตัวแปรอิสระ X_i
 F คือ ฟังก์ชันความน่าจะเป็นมีค่าจำกัดอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 ($0 < F(Z) < 1$) สำหรับทุกค่าของ Z

กำหนดให้ Y_1 คือ การกลับมาเที่ยวซ้ำจังหวัดลำปางของนักท่องเที่ยวภายในระยะเวลาทุก 2 ปี

Y_2 คือ การแนะนำผู้อื่นให้มาเที่ยวจังหวัดลำปาง

Y_3 คือ การได้รับความรู้จากการท่องเที่ยวในจังหวัดลำปาง

X_i คือ ฟังก์ชันของตัวแปรอิสระหรือปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมนักท่องเที่ยว ประกอบไปด้วย 23 ตัวแปร กำหนดสัญลักษณ์เป็น $X_1 - X_{23}$

β คือ ค่าพารามิเตอร์

2. **การศึกษาเชิงคุณภาพ** เป็นการศึกษาถึงความยั่งยืนจากการท่องเที่ยวของจังหวัดลำปางโดยประเมินจากด้านสังคมวัฒนธรรมและด้านสิ่งแวดล้อม เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะจงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการท่องเที่ยวในจังหวัดลำปาง จำนวน 12 คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีของ Robert k. Yin (2016) ซึ่งประกอบไปด้วยองค์กรภาคภาครัฐ ผู้ประกอบการ คณะกรรมการบริหารสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ สมาคมกลุ่มพลังต่าง ๆ และคนในชุมชนท้องถิ่น ด้วยวิธีการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (Informal Experience Survey) ซึ่งการสัมภาษณ์นี้จะใช้รูปแบบคำถามแบบปลายเปิด (Open-Ended Question) เพื่อให้ได้คำตอบที่เปิดกว้างเกี่ยวกับปัจจัยด้านสังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อความยั่งยืนจากการท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง และวิเคราะห์ข้อมูลเป็นเชิงพรรณนา (Descriptive) โดยมีหลักการในการวิเคราะห์จากการทบทวนวรรณกรรมตัวชี้วัดความยั่งยืนของการท่องเที่ยว ซึ่งสามารถประเมินความยั่งยืนจากการท่องเที่ยวของจังหวัดลำปางจากตัวชี้วัดด้านสังคมวัฒนธรรม 8 ตัวชี้วัด และด้านสิ่งแวดล้อม 7 ตัวชี้วัด

3. **การวิเคราะห์ SWOT** เป็นการวิเคราะห์สภาพการณ์ที่เกิดจากภายในและภายนอก เพื่อค้นหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ซึ่ง SWOT เป็นตัวย่อภาษาอังกฤษ 4 ตัว ที่มาจากคำว่า Strengths (จุดแข็งหรือข้อได้เปรียบที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายใน) Weakness (จุดอ่อน ข้อเสียเปรียบหรือปัญหาข้อบกพร่องที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายใน) Opportunity (โอกาสความเป็นไปได้ที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอก) Threats (อุปสรรคความเสี่ยงภัยคุกคามหรือข้อจำกัดที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอก)

ผลการศึกษา

1. ด้านเศรษฐกิจ

ผลการศึกษาจากการประเมินด้านเศรษฐกิจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเที่ยวในจังหวัดลำปาง จำนวน 400 คน พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความยั่งยืนจากการท่องเที่ยวของจังหวัดลำปาง ซึ่งสามารถสังเกตได้จากพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวดังนี้ 1) การกลับมาเที่ยวซ้ำจังหวัดลำปางภายในระยะเวลา 2 ปี ของนักท่องเที่ยว (Y1) ทำให้จังหวัดลำปางมีรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น 2) การแนะนำผู้อื่นให้มาเที่ยวจังหวัดลำปาง (Y2) ทำให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น นำไปสู่รายได้จากการท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น 3) การได้รับความรู้จากการท่องเที่ยวในจังหวัดลำปาง (Y3) ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดการเรียนรู้ ส่งผลให้เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์และห่วงแหนในทรัพยากรท่องเที่ยว ทั้ง 3 ตัวนี้ สุดท้ายก็จะทำให้การท่องเที่ยวของจังหวัดลำปางเกิดความยั่งยืนในที่สุด โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 1 ต่อไปนี้

ตารางที่ 1 : ผลการวิเคราะห์แบบจำลองโลจิต (Logit) และ โพรบิต (Probit) ของปัจจัยในแต่ละด้านที่มีต่อการกลับมาเที่ยวซ้ำภายในระยะเวลา 2 ปี การแนะนำให้ผู้อื่นมาเที่ยว และการได้รับความรู้จากการท่องเที่ยวจังหวัดลำปางของนักท่องเที่ยว

Variable	Y1 (Logit)		Y2 (Logit)		Y3 (Probit)	
	Coefficient	P > Z	Coefficient	P > Z	Coefficient	P > Z
Intercept	-7.337951	0.000	-9.692528	0.000	-5.789022	0.000
เพศ (X1)	0.1395014	0.650	0.1409641	0.689	-0.1172651	0.538
อายุ (X2)	-0.000512	0.969	-0.0085819	0.581	0.0102793	0.243
ระดับการศึกษา (X3)	-0.0333491	0.894	-0.3220858	0.279	0.0836728	0.586
อาชีพ (X4)	0.0064941	0.988	0.1909103	0.704	-0.1337548	0.645
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (X5)	0.0000131	0.012**	0.00000138	0.828	-0.0000002	0.938
สถานภาพสมรส (X6)	0.3004233	0.390	0.6447503	0.126	0.1788117	0.407
ภูมิลำเนา (X7)	0.8509498	0.012**	0.8267335	0.033**	0.3838629	0.056*
บุคคลที่ร่วมเดินทาง (X8)	-0.010463	0.973	-0.1916852	0.597	-0.3795075	0.051*
จำนวนวันในการท่องเที่ยว (X9)	-0.0096998	0.860	0.2141061	0.239	-0.0082698	0.829
ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนในการเที่ยว (X10)	0.0000474	0.462	0.0001581	0.153	0.0001119	0.019**
แหล่งข้อมูลที่รู้จักแหล่งท่องเที่ยว (X11)	0.041874	0.885	0.0470575	0.890	-0.015486	0.932
จำนวนครั้งที่เคยมาเที่ยวลำปาง (X12)	0.0747139	0.022**	-0.0007117	0.955	0.0078865	0.367
ความสะดวกในการเข้าถึงที่เที่ยว (X13)	-0.0113536	0.945	0.214823	0.247	-0.0544754	0.577
ความหลากหลายของที่ท่องเที่ยว (X14)	-0.2391006	0.207	0.260046	0.243	0.2956468	0.016**
ที่พัก (X15)	0.6757669	0.001***	-0.1217764	0.593	-0.0664281	0.588
สินค้าและบริการ (X16)	-0.1583404	0.451	0.3160487	0.210	0.0451359	0.725
อาหาร (X17)	0.3584035	0.048**	0.3902916	0.075*	0.0148118	0.900
ค่าครองชีพมีความเหมาะสม (X18)	0.0335443	0.845	0.1984564	0.301	0.3312087	0.002***
ความสามารถในการรองรับ (X19)	0.1707081	0.356	0.1244754	0.551	-0.0067023	0.953
มีความปลอดภัย (X20)	0.3474992	0.066*	0.3417374	0.103	0.1311377	0.260
คนท้องถิ่นมีอัธยาศัยไมตรี (X21)	-0.3776439	0.069*	0.2001758	0.382	0.1951709	0.143
การจัดการท่องเที่ยวเป็นระบบ (X22)	0.1465202	0.497	-0.0466286	0.850	-0.0522738	0.693
มีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ที่ดี (X23)	0.4942954	0.014**	0.2544648	0.273	0.3443777	0.005***

หมายเหตุ : (***) ระดับนัยสำคัญ 0.01, (**) ระดับนัยสำคัญ 0.05, (*) ระดับนัยสำคัญ 0.10

ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการกลับมาเที่ยวซ้ำจังหวัดลำปางภายในระยะเวลา 2 ปี (Y1) ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง พบว่า ปัจจัยด้านที่พักอาศัย ด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ด้านภูมิลำเนา ด้านจำนวนครั้งที่เคยมาเที่ยวจังหวัดลำปาง ด้านอาหารพื้นเมือง ด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ และด้านความปลอดภัย มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับโอกาสที่นักท่องเที่ยวชาวไทยจะ

กลับมาเที่ยวซ้ำจังหวัดลำปาง ส่วนปัจจัยด้านคนท้องถิ่นมีอัตราคีย์ไมตรี มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับโอกาสที่จะกลับมาเที่ยวซ้ำจังหวัดลำปาง ซึ่งสอดคล้องกับ Mathieson และ Wall (1982) ที่ได้บอกว่างค์ประกอบที่ส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวนอกจากคุณลักษณะของประชากรในพื้นที่แล้ว ยังต้องประกอบไปด้วยด้านลักษณะการเดินทาง ระยะทาง ระยะเวลา ค่าใช้จ่าย ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ รวมถึงคุณสมบัติต่าง ๆ ของนักท่องเที่ยว และสอดคล้องกับ Chen, X., Cheng, Z., and Kim, G. (2020) ที่ได้ศึกษาทางด้านจิตวิทยาเกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยว พบว่า การรับรู้ความเสี่ยงมีผลกระทบทางลบต่อความสัมพันธ์ระหว่างอารมณ์และความตั้งใจกลับมาเที่ยวอีกครั้ง ซึ่งการรับรู้ความเสี่ยงมาจากการที่นักท่องเที่ยวได้ประเมินความพึงพอใจต่ำและความประทับใจที่ไม่ดีที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมท่องเที่ยว และบริการต่าง ๆ ถึงแม้ว่าจะมีการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมทำให้มีอารมณ์เชิงบวกอารมณ์สนุกก็ตาม แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าโอกาสกลับมาเที่ยวซ้ำ และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของตัวแปรที่กล่าวมาข้างต้นพบว่า ปัจจัยด้านภูมิลำเนาและด้านที่พัก มีค่าสัมประสิทธิ์ที่สูงกว่าด้านอื่น แสดงว่าปัจจัยดังกล่าวมีอิทธิพลต่อการกลับมาเที่ยวซ้ำจังหวัดลำปางภายในระยะเวลา 2 ปี ของนักท่องเที่ยวชาวไทยมาก

ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการแนะนำให้ผู้อื่นมาท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง (Y2) ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง พบว่า ปัจจัยด้านภูมิลำเนา และด้านอาหารพื้นเมือง มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับโอกาสที่นักท่องเที่ยวชาวไทยจะแนะนำให้ผู้อื่นมาเที่ยวจังหวัดลำปาง

ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับความรู้จากการท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง (Y3) ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง พบว่า ปัจจัยด้านค่าครองชีพมีความเหมาะสม ด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ด้านค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยต่อคนในการท่องเที่ยว ด้านความหลากหลายของสถานที่ท่องเที่ยว และด้านภูมิลำเนา มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับโอกาสที่นักท่องเที่ยวชาวไทยจะได้รับความรู้จากการท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง ส่วนปัจจัยด้านบุคคลที่ร่วมเดินทางด้วย มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับโอกาสที่นักท่องเที่ยวชาวไทยจะได้รับความรู้จากการท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง มีรายละเอียดตามตารางที่ 2 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 : สรุปผลการวิเคราะห์ผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal Effect) ของปัจจัยที่มีผลต่อความยั่งยืนจากการท่องเที่ยวของจังหวัดลำปางโดยประเมินจากด้านเศรษฐกิจของนักท่องเที่ยว

ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์	dy/dx	P > Z
ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับ Y1		
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (X5)	0.0000017	0.013**
ภูมิลำเนา (X7)	0.10790	0.011**
จำนวนครั้งที่เคยมาเที่ยวลำปาง (X12)	0.0099349	0.008**

ตารางที่ 2 : สรุปผลการวิเคราะห์ผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal Effect) ของปัจจัยที่มีผลต่อความยั่งยืนจากการท่องเที่ยวของจังหวัดลำปางโดยประเมินจากด้านเศรษฐกิจของนักท่องเที่ยว (ต่อ)

ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์	dy/dx	P > Z
ที่พักมีสิ่งอำนวยความสะดวก มีสภาพดี สะอาด (X15)	0.089858	0.001***
อาหารพื้นเมืองมีรสชาติที่ดีและมีคุณภาพ (X17)	0.047658	0.051**
มีความปลอดภัยไม่มีอาชญากรรม (X20)	0.046208	0.070*
คนท้องถิ่นมีอัธยาศัยไมตรี (X21)	-0.050216	0.070*
มีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ที่ดี (X23)	0.065728	0.014**
ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับ Y2		
ภูมิลำเนา (X7)	0.058920	0.028**
อาหารพื้นเมืองมีรสชาติที่ดีและมีคุณภาพ (X17)	0.029190	0.080*
ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับ Y3		
ภูมิลำเนา (X7)	0.068180	0.047*
บุคคลที่ร่วมเดินทาง (X8)	-0.072085	0.054*
ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยต่อคนในการเที่ยว (X10)	0.0000207	0.018***
ความหลากหลายของสถานที่ท่องเที่ยว (X14)	0.054701	0.015**
ค่าครองชีพมีความเหมาะสม (X18)	0.061281	0.002***
มีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ที่ดี (X23)	0.063718	0.005***

หมายเหตุ : (***) ระดับนัยสำคัญ 0.01, (**) ระดับนัยสำคัญ 0.05, (*) ระดับนัยสำคัญ 0.10

2. ด้านสังคมและวัฒนธรรม

ผลการศึกษาจากการประเมินด้านสังคมและวัฒนธรรมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยวในจังหวัดลำปาง จำนวน 12 คน พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความยั่งยืนจากการท่องเที่ยวของจังหวัดลำปางใน 8 ตัวชี้วัด มีรายละเอียดดังตารางที่ 3 ต่อไปนี้

ตารางที่ 3 : ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรมที่มีผลต่อความยั่งยืนจากการท่องเที่ยวจังหวัดลำปางของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ตัวแปรพิจารณา (ตัวชี้วัด)	ประเด็นจากการสัมภาษณ์	ความเห็นจากการสัมภาษณ์ (คน)	
		ยั่งยืน	ไม่ยั่งยืน
1.การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทางวัฒนธรรมให้อยู่ในสภาพดี	<ul style="list-style-type: none"> - การดูแล รักษา และปรับปรุงซ่อมแซม - งบประมาณ - การรวมกลุ่มแรงจูงใจให้เห็นคุณค่า - กำหนดขอบเขตในการอนุรักษ์ 	8 (ร้อยละ 66.67)	4 (ร้อยละ 33.33)

ตารางที่ 3 : ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรมที่มีผลต่อความยั่งยืนจากการท่องเที่ยวจังหวัดลำปางของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (ต่อ)

ตัวแปรพิจารณา (ตัวชี้วัด)	ประเด็นจากการสัมภาษณ์	ความเห็นจากการสัมภาษณ์ (คน)	
		ยั่งยืน	ไม่ยั่งยืน
2.การอนุรักษ์ ฟื้นฟูและถ่ายทอดวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี การแต่งกาย ภาษา ดนตรี เต้นรำ พิธีกรรมและเทศกาลท้องถิ่น	<ul style="list-style-type: none"> - การสืบทอดและปฏิบัติเป็นประจำ - งบประมาณ - การปลูกฝังให้เห็นคุณค่า 	8 (ร้อยละ 66.67)	4 (ร้อยละ 33.33)
3.การสร้างสมรรถนะคนในท้องถิ่นให้เป็นเจ้าบ้านที่ดี มีทักษะการสื่อสาร และการบริหารจัดการองค์กรที่ดี	<ul style="list-style-type: none"> - การปฏิบัติงานของหน่วยงานราชการ - การสร้างคนในท้องถิ่น - การอบรมและการใช้งบประมาณ - ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวที่ควรรู้ 	4 (ร้อยละ 33.33)	8 (ร้อยละ 66.67)
4.คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ ควบคุม การเป็นเจ้าของ	<ul style="list-style-type: none"> - การทำงานของหน่วยงานราชการ - ผู้นำในชุมชนและความเข้มแข็งของชุมชน - การปฏิบัติตัวของผู้ที่ไม่มีส่วนในการตัดสินใจ - ประเภทของทรัพยากรท่องเที่ยว 	5 (ร้อยละ 41.67)	7 (ร้อยละ 58.33)
5.ความร่วมมือ การประสานงาน และความขัดแย้งภายในชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> - วิถีจัดการความคิดเห็นที่ต่างกััน - คน ประสานงาน / ผู้ประสานผลประโยชน์ 	7 (ร้อยละ 58.33)	5 (ร้อยละ 41.67)
6.การแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม	<ul style="list-style-type: none"> - ลักษณะการกระจายผลประโยชน์ - ผลสะท้อนของการใช้งบประมาณ 	1 (ร้อยละ 8.33)	11 (ร้อยละ 91.67)
7.มีกฎกติกาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว	<ul style="list-style-type: none"> - การปฏิบัติตามกฎกติกาทั่วไป - กฎกติกาเพื่อไม่ให้เป็นอันตรายแก่นักท่องเที่ยว - มารยาททางสังคมทั่วไป 	8 (ร้อยละ 66.67)	4 (ร้อยละ 33.33)
8.ความตระหนักของคนในท้องถิ่นไม่ให้มีสารเสพติด โรคติดต่อ อาชญากรรม และความขัดแย้งกับนักท่องเที่ยว	<ul style="list-style-type: none"> - การปฏิบัติตามกฎหมายและมาตรการสาธารณสุขทั่วไป - การรณรงค์ให้ทุกคนเกิดความตระหนัก 	12 (ร้อยละ 100)	0 (ร้อยละ 0)

3. ด้านสิ่งแวดล้อม

ผลการศึกษาจากการประเมินด้านสิ่งแวดล้อมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยวในจังหวัดลำปาง จำนวน 12 คน พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความยั่งยืนจากการท่องเที่ยวของจังหวัดลำปางใน 7 ตัวชี้วัด มีรายละเอียดดังตารางที่ 4 ต่อไปนี้

ตารางที่ 4 : ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อความยั่งยืนจากการท่องเที่ยวจังหวัดลำปางของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ตัวแปรพิจารณา	ประเด็นจากการสัมภาษณ์	ความเห็นจากการสัมภาษณ์ (คน)	
		ยั่งยืน	ไม่ยั่งยืน
1. การดูแลรักษาและฟื้นฟูทรัพยากรในท้องถิ่นให้อยู่ในสภาพอุดมสมบูรณ์	<ul style="list-style-type: none"> - งบประมาณ - ความเข้มแข็งแต่ละชุมชน - วิธีการดูแลรักษาที่ถูกต้อง - ความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและประชาชน - การอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ - การคอยดูแลและเฝ้าระวัง 	5 (ร้อยละ 41.67)	7 (ร้อยละ 58.33)
2. การปกป้องสิ่งแวดล้อมจากมลพิษ	<ul style="list-style-type: none"> - การจัดการด้านอากาศ - การจัดการด้านขยะ - การจัดการด้านแม่น้ำ - การจัดการด้านมลภาวะแสงและเสียง - งบประมาณและความเข้มแข็งของแต่ละชุมชน 	2 (ร้อยละ 16.67)	10 (ร้อยละ 83.33)
3. การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน การประหยัดพลังงาน น้ำ ไฟฟ้า	<ul style="list-style-type: none"> - ความคุ้มค่าของการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ - ค่าใช้จ่ายในการใช้พลังงาน - ความตระหนักในการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด - ความลำบากที่เกิดจากการประหยัด 	5 (ร้อยละ 41.67)	7 (ร้อยละ 58.33)
4. ไม่มีการบุกรุก/รุกป่า การก่อสร้างที่ส่งผลต่อทัศนียภาพ	<ul style="list-style-type: none"> - การออกกฎหมายเพื่อควบคุม - พฤติกรรมคนในท้องถิ่น 	2 (ร้อยละ 16.67)	10 (ร้อยละ 83.33)
5. ความตระหนักของคนในชุมชนและนักท่องเที่ยวในเรื่องสิ่งแวดล้อม	<ul style="list-style-type: none"> - การรณรงค์และการปฏิบัติตาม 	8 (ร้อยละ 66.67)	4 (ร้อยละ 33.33)
6. การพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว	<ul style="list-style-type: none"> - ระบบขนส่งสาธารณะ - ลักษณะผังเมือง - งบประมาณ 	5 (ร้อยละ 41.67)	7 (ร้อยละ 58.33)

ตารางที่ 4 : ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อความยั่งยืนจากการท่องเที่ยวจังหวัดลำปางของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (ต่อ)

ตัวแปรพิจารณา	ประเด็นจากการสัมภาษณ์	ความเห็นจากการสัมภาษณ์ (คน)	
		ยั่งยืน	ไม่ยั่งยืน
7.นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมอนุรักษ์	<ul style="list-style-type: none"> - ลักษณะกิจกรรมที่ท่องเที่ยว - ลักษณะการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว - ลักษณะนิสัยของนักท่องเที่ยว 	10 (ร้อยละ 83.33)	2 (ร้อยละ 16.67)

4. การวิเคราะห์ SWOT

จากผลการศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ สามารถวิเคราะห์สำรวจสภาพการณ์ที่เกิดจากภายในและภายนอกของการท่องเที่ยวจังหวัดลำปางได้ เพื่อค้นหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 : การวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของการท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง

จุดแข็ง	จุดอ่อน
<ol style="list-style-type: none"> 1. สถาปัตยกรรมทางวัฒนธรรมมีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ จึงมีการดูแลรักษาควบคู่ไปด้วย 2. คนท้องถิ่นมีอัธยาศัยไมตรีที่ดี 3. คนในท้องถิ่นมีการอนุรักษ์ สืบทอด ปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมเป็นประจำ ทำให้การท่องเที่ยวยังคงมีความเป็นเอกลักษณ์ 4. บางชุมชนมีความเข้มแข็งมีความสามัคคีกัน ทำให้มีการดูแลรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวในท้องถิ่นให้อยู่ในสภาพอุดมสมบูรณ์ 5. มีความปลอดภัย ไม่มีอาชญากรรม 6. ค่าครองชีพมีความเหมาะสม 7. คนในท้องถิ่นมีลักษณะค่อนข้างประเพณีประนีประนอมกัน ทำให้ไม่เกิดปัญหาความขัดแย้งอย่างรุนแรง 8. มีการรวมกลุ่มกันเพื่อรณรงค์ให้เห็นคุณค่าหรือตระหนักในเรื่องต่าง ๆ ที่จะส่งผลเสียต่อสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ความหลากหลายของสถานที่ท่องเที่ยวและกิจกรรมน้อย 2. ขาดงบประมาณต่อเนื่องในการฟื้นฟูสถานที่ที่สามารถผลักดันเป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ทำให้เกิดความล่าช้าของแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ 3. มีการโฆษณาประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมต่าง ๆ น้อย 4. ที่พักรับรองมีความหลากหลายน้อยไป ทำให้ลำปางไม่ใช่ตัวเลือกในการมาพักผ่อน ส่งผลให้เป็นการท่องเที่ยวแบบทางผ่าน 5. ระบบขนส่งสาธารณะไม่เอื้อต่อการท่องเที่ยวภายในจังหวัด ทำให้นักท่องเที่ยวที่ใช้รถสาธารณะในการเดินทางท่องเที่ยวไม่สะดวกในการเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ รวมถึงมีเที่ยวบินที่มาจากจังหวัดลำปางยังน้อย ทำให้นักท่องเที่ยวไม่ค่อยสะดวกมากนัก 6. ด้านสินค้าและของที่ระลึกตามสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญยังไม่ค่อยมีความหลากหลาย และด้านบริการตามสถานที่ท่องเที่ยวยังไม่ค่อยได้มาตรฐานสากล 7. ลักษณะผังเมืองในตัวเมือง ไม่ได้ออกแบบมาตั้งแต่แรก ทำให้รองรับนักท่องเที่ยวได้ไม่เต็มที่ และบางถนนก็แคบจนไม่สามารถมีพื้ที่จอดรถได้ ทำให้นักท่องเที่ยวต้องเดินบนถนน ซึ่งอาจทำให้เกิดอันตรายได้

ตารางที่ 5 : การวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของการท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง (ต่อ)

โอกาส	อุปสรรค
1. กระแสท่องเที่ยวเมืองรอง ทำให้จังหวัดลำปางมีโอกาสเป็นตัวเลือกในการท่องเที่ยว	1. ปัญหาหมอกควันจากการเผาป่า ซึ่งเป็นปัญหาระดับภาคเหนือ ทำให้มีผลกระทบต่อการท่องเที่ยว
2. นักท่องเที่ยวที่มาจากเที่ยวในจังหวัดลำปาง ส่วนใหญ่มีลักษณะจิตใจอนุรักษ์พอสมควร ทำให้มีการท่องเที่ยวแบบอนุรักษ์ไปในตัว ส่งผลให้แหล่งท่องเที่ยวยังคงรักษาสภาพเดิมไว้ได้	2. ปัญหาภัยแล้ง ทำให้การปกป้องความเสื่อมโทรมของแม่น้ำที่ไหลผ่านแหล่งท่องเที่ยวในตัวเมืองจัดการได้ยาก
3. คนในท้องถิ่นที่ไม่ได้มีส่วนในการตัดสินใจ สามารถเป็นเจ้าของที่ดีได้ด้วยการแต่งกายหรือการตกแต่งอาคารบ้านเรือนให้สวยงามให้จังหวัดมีบรรยากาศน่าท่องเที่ยวมากขึ้น	3. มารยาททางสังคมทั่วไปของนักท่องเที่ยวบางกลุ่มทำให้เจ้าบ้านได้รับความเดือดร้อน
4. การสร้างผู้ประกอบการรายใหม่หรือหลักสูตรในการอบรมผู้ประกอบการมีความสำคัญในการทำให้จังหวัดลำปางมีแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น	4. แหล่งท่องเที่ยวจังหวัดอื่นในภาคเหนือ ที่มีบรรยากาศและวัฒนธรรมใกล้เคียงกัน
	5. โรคระบาด

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

การศึกษาประเมินด้านเศรษฐกิจจากทั้งหมด 23 ตัวแปร พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความยั่งยืนจากการท่องเที่ยวของจังหวัดลำปาง มี 12 ตัวแปร ได้แก่ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ภูมิลำเนา บุคคลที่ร่วมเดินทางด้วยค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยในการท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง จำนวนครั้งที่เคยมาเที่ยวจังหวัดลำปาง ด้านความหลากหลายของสถานที่ท่องเที่ยว ด้านที่พัก ด้านอาหาร ด้านค่าครองชีพมีความเหมาะสม ด้านความปลอดภัยไม่มีอาชญากรรม ด้านคนท้องถิ่นมีอัธยาศัยไมตรี และด้านโฆษณาประชาสัมพันธ์ที่ดี

การศึกษาประเมินด้านสังคมและวัฒนธรรมจากทั้งหมด 8 ตัวแปร พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความยั่งยืนจากการท่องเที่ยวของจังหวัดลำปาง มี 5 ตัวแปร ได้แก่ ด้านการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทางวัฒนธรรม ด้านการอนุรักษ์ฟื้นฟูและถ่ายทอดวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ด้านความร่วมมือการประสานงานและไม่มี ความขัดแย้งภายในชุมชน ด้านกฎกติกาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว และด้านความตระหนักของ คนในท้องถิ่นไม่ให้มีสารเสพติด โรคติดต่อ อาชญากรรม และความขัดแย้งกับนักท่องเที่ยว

การศึกษาประเมินด้านสิ่งแวดล้อมจากทั้งหมด 7 ตัวแปร พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความยั่งยืนจากการท่องเที่ยวของจังหวัดลำปาง มี 2 ตัวแปร ได้แก่ ด้านความตระหนักของคนในชุมชนและนักท่องเที่ยวในเรื่อง สิ่งแวดล้อม และด้านนักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมอนุรักษ์

การวิเคราะห์สำรวจสภาพการณ์ที่เกิดจากภายในและภายนอกของการท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง เพื่อ ค้นหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) พบว่า จุดแข็ง คือ สถาปัตยกรรมทางวัฒนธรรมมีความ

โดดเด่น คนท้องถิ่นมีอัธยาศัยไมตรี มีการอนุรักษ์สืบทอดปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม ชุมชนที่เข้มแข็งมีการดูแลสุขภาพการท่องเที่ยวให้อยู่ในสภาพอุดมสมบูรณ์ มีความปลอดภัยไม่มีอาชญากรรม ค่าครองชีพมีความเหมาะสม ไม่มีปัญหาความขัดแย้งอย่างรุนแรง และมีการรวมกลุ่มกันเพื่อรณรงค์ให้ตระหนักในเรื่องต่าง ๆ จุดอ่อน คือ มีความหลากหลายของสถานที่ท่องเที่ยวและกิจกรรมน้อย ขาดงบประมาณต่อเนื่องในการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ มีการโฆษณาประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมต่าง ๆ น้อย ที่พักมีความหลากหลายน้อย ระบบรถสาธารณะไม่เอื้อต่อการท่องเที่ยวและมีเที่ยวบินน้อย ด้านสินค้าและของที่ระลึกไม่ค่อยมีความหลากหลาย ด้านบริการไม่ค่อยได้มาตรฐานสากล ลักษณะผังเมืองรองรับนักท่องเที่ยวได้ไม่เต็มที่ และบางถนนก็แคบจนไม่สามารถมีฟุตบอล โอกาส คือ กระแสท่องเที่ยวเมืองรอง นักท่องเที่ยวมีการท่องเที่ยวแบบอนุรักษ์ทำให้แหล่งท่องเที่ยวยังคงรักษาสภาพเดิมไว้ได้ คนในท้องถิ่นสามารถเป็นเจ้าของที่ดีได้ด้วยการแต่งกายหรือการตกแต่งอาคารบ้านเรือนให้สวยงาม และผู้ประกอบการมีความสำคัญในการทำให้จังหวัดลำปางมีแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น และอุปสรรค คือ ปัญหาหมอกควัน ปัญหาภัยแล้งทำให้แม่น้ำเสียมโทรม นักท่องเที่ยวบางกลุ่มทำให้เจ้าบ้านได้รับความเดือดร้อน แหล่งท่องเที่ยวอื่นในภาคเหนือ และโรคระบาด

ข้อเสนอแนะ

1. เอกชนควรปรับปรุงที่พักอาศัยให้มีสิ่งอำนวยความสะดวก มีสภาพดี สะอาดให้ได้มาตรฐานสากล สวยงามและหลากหลาย เนื่องจากปัจจัยด้านที่พักมีผลต่อการกลับมาเที่ยวซ้ำจังหวัดลำปางของนักท่องเที่ยว สำหรับเอกชนที่สนใจทำธุรกิจในด้านนี้สามารถที่จะลงทุนสร้างที่พักอาศัยเพิ่มขึ้นได้เพราะจังหวัดลำปางยังขาดความหลากหลายของที่พัก อีกทั้งเอกชนควรปรับปรุงสินค้าให้มีคุณภาพ สวยงามและหลากหลายมากขึ้น เนื่องจากทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่มีต่อด้านนี้ต่ำกว่าด้านอื่นหลายด้าน ร้านค้าที่อยู่ตามสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญควรขายสินค้าที่มีความหลากหลายมากกว่านี้ ไม่ควรขายของซ้ำกัน นอกจากนี้เอกชนควรรักษามาตรฐานของอาหารให้มีรสชาติที่ดีและมีคุณภาพ เนื่องจากปัจจัยด้านอาหารส่งผลต่อการกลับมาเที่ยวซ้ำและการแนะนำให้ผู้อื่นมาเที่ยวจังหวัดลำปาง นอกจากนี้ร้านอาหารและเครื่องดื่มอาจมีการตกแต่งร้านให้สวยงามเป็นที่ดึงดูดใจแก่นักท่องเที่ยวมากขึ้น

2. คณะกรรมการบริหารสถานที่ท่องเที่ยวควรเพิ่มความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวทำในระหว่างที่ท่องเที่ยวในสถานที่นั้นอยู่ เนื่องจากทัศนคติของนักท่องเที่ยวในด้านนี้มีระดับต่ำที่สุด กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นควรมีรูปแบบใหม่ ๆ ที่ไม่เหมือนใคร ซึ่งจะทำให้มีความน่าสนใจสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวเพิ่มได้ อีกทั้งควรมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวของตัวเองและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นมาให้มากขึ้น เนื่องจากปัจจัยด้านนี้มีผลต่อการกลับมาเที่ยวซ้ำและการได้รับความรู้ของนักท่องเที่ยว อาจจะใช้ Facebook หรือช่องทางอื่น ๆ มาช่วยโฆษณากิจกรรมต่าง ๆ อาจมีการซื้อโฆษณาในช่วงเวลาที่กำลังจะจัดกิจกรรมขึ้นเพื่อให้คนได้รู้ตารางกิจกรรมและเป็นการกระตุ้นให้คนมาท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นด้วย นอกจากนี้ควรปรับปรุงด้านบริการให้มีคุณภาพมากขึ้น เนื่องจากทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่มีต่อด้านนี้ต่ำกว่าด้านอื่นหลายด้าน เช่น อุปกรณ์ที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวควรมีความสะอาดได้มาตรฐานสากล เป็นต้น

3. รัฐควรเพิ่มความหลากหลายของสถานที่ท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยว เนื่องจากทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่มีต่อด้านนี้มีระดับต่ำที่สุด รัฐอาจต้องจัดสรรงบประมาณมาช่วยอนุรักษ์และฟื้นฟูสถาปัตยกรรมทางวัฒนธรรมของจังหวัดลำปางที่มีเอกลักษณ์อยู่แล้วให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ที่นำเสนอมาท่องเที่ยวขึ้น และยังคงเป็นงบประมาณที่มีความต่อเนื่องด้วยเพื่อไม่ให้แหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่เกิดขึ้นได้ช้า ส่วนกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นควรมีรูปแบบใหม่ ๆ ที่ไม่เหมือนใคร ซึ่งจะทำให้มีความน่าสนใจสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวเพิ่มได้ นอกจากนี้ควรปลูกฝังให้คนในท้องถิ่นเห็นคุณค่าในวัฒนธรรมของตัวเองตั้งแต่เด็ก ซึ่งจะทำให้มีการดูแลรักษาวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ได้อย่างยั่งยืนขึ้น อีกทั้งรัฐควรมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ให้มากขึ้น เนื่องจากปัจจัยด้านนี้มีผลต่อการกลับมาเที่ยวซ้ำและการได้รับความรู้ของนักท่องเที่ยว อาจจะใช้ Facebook หรือช่องทางอื่น ๆ มาช่วยโฆษณาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมต่าง ๆ อาจมีการซื้อโฆษณาในช่วงเวลาที่กำลังจะจัดกิจกรรมขึ้นเพื่อให้คนได้รู้ตารางกิจกรรมและเป็นการกระตุ้นให้คนมาท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นด้วย นอกจากนี้ควรมีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ และกิจกรรมต่าง ๆ ให้คนในท้องถิ่นทราบเป็นข้อมูลพื้นฐานด้วย ทั้งนี้เพื่อเป็นการเตรียมตัวเป็นเจ้าของบ้านที่ดี นอกจากนี้รัฐควรปรับปรุงเรื่องความสะดวกของการเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ จากปัญหาสำคัญของจังหวัดลำปาง คือระบบขนส่งสาธารณะที่ไม่ค่อยสะดวกนัก ราคาค่อนข้างแพง และยังไม่ครอบคลุมทุกสถานที่ท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางด้วยรถสาธารณะไม่ค่อยสะดวก จึงควรมีรถไว้บริการโดยตรงสำหรับเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ อาจมีรอบเดินทางไม่มากนักแต่เวลาออกเดินทางต้องชัดเจน นอกจากนี้ควรเพิ่มเที่ยวบินให้มากขึ้นเพื่อให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น และท้ายสุดรัฐควรมีการแก้ปัญหาอย่างจริงจังในเรื่องปัญหาหมอกควัน อีกทั้งควรมีการใช้งบประมาณในการดูแลแม่น้ำสายหลักของจังหวัดลำปางโดยเฉพาะจุดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวในตัวเมืองไม่ให้เกิดความเสื่อมโทรม นอกจากนี้รัฐควรเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปสามารถแสดงความคิดเห็นได้ โดยปัจจุบันสามารถใช้ระบบออนไลน์ในการสอบถามความคิดเห็นประชาชน ทั้งสะดวก ใช้นเวลาน้อย ประหยัดงบประมาณ และยังสามารถเห็นและขอควรระวังที่หลากหลาย ซึ่งจะทำให้รัฐได้ข้อมูลที่แท้จริง แก้ปัญหาได้ถูกจุดและได้โครงการตามที่คนท้องถิ่นต้องการจริง ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา. (2561). *สถานการณ์ท่องเที่ยวระหว่างประเทศ ปี 2561*. ค้นจาก https://www.mots.go.th/download/article/article_20190819124714.pdf
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). *ตัวชี้วัดด้านการท่องเที่ยว : รายได้จากผู้เยี่ยมเยือนชาวไทยและชาวต่างชาติ ประจำปีงบประมาณ 2560 (ไตรมาส 1-4)*. ค้นจาก https://www.mots.go.th/more_news_new.php?cid=440
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2561). *แถลงข่าวสถานการณ์การท่องเที่ยวปี 2561 และแนวโน้มปี 2562*. ค้นจาก https://www.mots.go.th/old/ewt_dl_link.php?nid=11273

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2561). *สถิตินักท่องเที่ยว*. ค้นจาก https://www.mots.go.th/old/more_news.php?cid=411&filename=index
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา และเพ็ญศิริ ศรีคำภา. (2557). *การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี: ธรรมสาร.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *ผลิตภัณฑ์ภาคและจังหวัด แบบปริมาณลูกโซ่ ฉบับ พ.ศ. 2560*. ค้นจาก <https://www.nesdb.go.th>
- Mathieson, A., and Wall, G. (1982). *Tourism: Economic, Physical and Social Impacts*. Harlow: Longman.
- Chen, X., Cheng, Z., and Kim, G. (2020). Make It Memorable: Tourism Experience, Fun, Recommendation and Revisit Intentions of Chinese Outbound Tourists. *Sustainability*, 12(1904), 1-24. doi:10.3390/su12051904. Retrieved from www.mdpi.com/journal/sustainability
- Yamane, T. (1973). *Statistics an introduction analysis*. New York: Harper & Row.
- Yin, Robert K. (2016). *Qualitative Research from Start to Finish*, pp. xiii-xiv.